

РЕШЕНИЕ

№ 21

гр. София, 20.01.2025 година

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в съдебно заседание на двадесети декември две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПЕТЯ ШИШКОВА
ЧЛЕНОВЕ: НАДЕЖДА ТРИФОНОВА
ИВАН СТОЙЧЕВ

при секретар Илияна Рангелова и в присъствието на прокурора от ВКП Максим Колев, като изслуша докладваното от съдията Шишкова КНД № 1042/24 г. по описа на Върховния касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 346, т.1 от НПК.

Образувано е по повод на постъпили касационни жалби от подсъдимите А. Р. А. и И. Р. А. и от техните защитници срещу решение № 104 от 25.07.24 г., постановено по ВНОХД № 159/2024 г. на Апелативен съд – гр.Велико Търново, с което е потвърдена присъда № 9/25.03.24 г. по НОХД № 400/23 г. на Плевенския окръжен съд. Дватама подсъдими са признати за виновни в това, че на 26.07.2022 г. в с. Е., в съучастие по между си като съизвършители, умишлено умъртвили В. П. Р., като деянието е извършено с особена жестокост. На основание чл. 116, ал. 1, т. 6, във вр. чл. 115, във вр. чл. 20, ал. 2 от НК са осъдени на доживотен затвор при специален режим.

В саморъчната си жалба А. А. твърди, че свидетелите, които го уличават, целят да прикрият собственото си участие в убийството, а механизмът на счупване на крака му не е правилно установен. Според него решението е постановено при непълнота на доказателствата – не е иззета и изследвана бухалката, с която е ударен, и не е ползван видеозаписът, въпреки че при невъзможност да бъдат разпознати лицата на участниците, те биха могли да бъдат идентифицирани по дрехите.

В жалбата на защитника му се релевират и трите касационни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК. Като съществени процесуални нарушения се сочат липсата на отговор на направените възражения и безкритичното възпроизвеждане на фактическите изводи на окръжния съд. Неправилното приложение на материалния закон според него се изразява във възприемането на по-тежко квалифициращия признак „особена жестокост“. Явната несправедливост на наказанието е обоснована с нарушение на чл. 38 от НК, тъй като престъплението не е изключително тежко и подсъдимият не е непоправим.

И. А. е обжалвал решението с претенцията, че е действал в съучастие със свидетеля В. А., а не с брат си А.

Защитникът му е изразил оплаквания срещу по-тежката квалификация на умишленото убийство, както и срещу наказанието, като според него съдът не е отчел

обстоятелството, че пострадалият по-рано е засегнал подсъдимия, че той се разкайва и че е съобщил за случилото се на телефона за спешна помощ.

В съдебно заседание защитникът на подсъдимия А. А. поддържа жалбата и направените при условията на алтернативност искания да се отмени решението и делото да се върне за ново разглеждане, да се преквалифицира деянието в такова по чл. 115 от НК или да се измени наказанието от доживотен затвор на лишаване от свобода.

Защитникът на И. А. пледира за преквалифициране на деянието по основния състав или за промяна на вида на наложеното наказание в лишаване от свобода.

Повереникът на частните обвинители моли решението да бъде оставено в сила. Счита, че особената жестокост е проявена с причиняването на три пробождания, всяко едно от които е смъртоносно и със значителна сила, както и с оглед обстановката, в която е осъществено деянието.

Представителят на ВКП намира, че решението следва да бъде оставено в сила.

В последната си дума подсъдимият А. А. настоява делото да се върне за ново разглеждане, защото съдът е допуснал нарушения.

Подсъдимият И. А. изразява съжаление за извършеното.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

Приоритетно следва да бъдат разгледани оплакванията за допуснати съществени процесуални нарушения в хода на съдебното следствие и при формиране на решаващите изводи на въззивния съд, доколкото не съществува възможност за правилно приложение на материалния закон и справедливо определяне на наказанията, без фактическата обстановка по делото да е законосъобразно изяснена.

Касационната проверка не установи основателност на оплакването за липса на надлежен отговор на съществените възражения на защитата. Пред въззивната инстанция са развити няколко тези в подкрепа на исканията за оправдаване на А. А. и/или за понасяне на по-лека наказателна отговорност от подсъдимите, като всички те са обсъдени подробно в атакуваното решение. Действайки като контролиращ, Великотърновският апелативен съд е установил идентичност на доводите на защитата, наведени пред първите две инстанции, и тъй като Плевенският окръжен съд вече е взел отношение по всички тях, е проверил правилността на изводите му. Така във въззивното решение, след изложението на установените факти и описанието на ползвания доказателствен материал, последователно са очертани и обсъдени всички оспорени от защитата обстоятелства.

Първото касае поведението на В. Р. спрямо подсъдимия И. А. и племенника му В. А. Въззивният съд е отговорил, че не кредитира твърденията за неоправдана агресия от страна пострадалия и за нанесен побой, защото са изолирани и неподкрепени от останалите доказателства.

Следващото особено съществено възражение е за участието на А. А. В мотивите на въззивното решение подробно е обсъдена и съответно отхвърлена вероятността този подсъдим да не е причинил нито едно от смъртоносните наранявания на пострадалия. Изложените аргументи са свързани с възприятията на свидетелите за това кой е намушкарал Р., кой е бил въоръжен с нож, чии биологичен материал е установен по веществените доказателства – три броя кухненски ножове, как са групирани раните и от каква посока са пробожданията. Във връзка с това оплакване е

изразено и становище за механизма на счупване на крака на подсъдимия А. А. Разгледана е и хипотезата свидетелите В. А. и Р. Б. да прикриват собственото си участие в престъплението, като уличават друг, но е приета за недостоверна с оглед липсата на данни да са носили ножове, да са имали физически контакт с пострадалия и да са оставили биологичен материал по оръжията.

Апелативният съд формулирал ясни съображения и по въпроса защо споделя извода на окръжния, че убийството е извършено с особена жестокост. Позовал се е на медицинската експертиза за броя на ударите, локализацията им и силата, с която са нанесени, и е направил извод, че извършителите са проявили особена ярост.

Останалите възражения на защитниците се отнасят до обстоятелства от значение за индивидуализацията на наказанията и те също са намерили отговор във въззивното решение. Отхвърлена е претенцията за оценка на поведението на самия пострададал като провокативно и нападателно, респективно като смекчаващо обстоятелство за подсъдимите. Такива факти не са констатирани, с оглед на което отпада необходимостта да бъдат съобразявани при определяне на наказанието. Съдът не е установил по-рано вечерта Р. да е нанасял побой на И. А. и племенника му, с което да е предизвикал последвалата саморазправа от страна на двамата братя. Възможността убийството да е осъществено, като реакция на счупването на крака на А. А. е изключена поради възприетата хронология на събитията – двукратното пробуждане на пострадалия предшества падането на А. А., при което е получена фрактурата.

Надлежно са обсъдени и другите изтъкнати от защитата обстоятелства – обаждането на тел.112 и направените самопризнания от страна на И. А.. Апелативният съд е обяснил защо не ги цени като смекчаващи. Приел е, че когато е сигнализиран на спешния телефон, подсъдимият не е бил мотивиран от разкаяние и желание за оказване на помощ, а от страх от отмъщение. Самопризнанието не е отчетено като съдействие за установяване на обективната истина, тъй като И. А. вече е бил посочен като извършител от многобройни очевидци.

С това се изчерпват възраженията на защитниците и е видно, че нито едно от тях не е оставено без внимание. Напротив, в стилистично отношение мотивите са дори прекалено обстойни, като в тях излишно дословно са възпроизведени последователно отделните оплаквания, така както са редактирани в жалбите, след това изводите на долната инстанция във връзка с тях, след това са пренесени значителни по обем цитати от относимите свидетелски показания и експертни заключения, и едва накрая апелативният съд е формулирал собствената си позиция. При горното, касационният съд намери, че твърдението на жалбоподателите за допуснато съществено процесуално нарушение, изразяващо се в липса на мотиви категорично не намира опора в проверяваното решение.

Извън изразената позиция на защитника му, подсъдимият А. А. е сезирал съда със самостоятелно възражение за постановяване на решението при непълнота на доказателствата, по-конкретно пренебрегване на възможността за обстойно изследване на видеозаписите и бухалката. Експертите, изследвали изображенията в двата диска от камерите на кметството, са изразили становище, че те са негодни за провеждане на сравнително лицево идентифициране. Действително, не им е поставяна задача за съпоставяне на облеклото на заснетите лица с издетите дрехи от подсъдимите и част от свидетелите, но това не е било и необходимо. Подобна допълнителна експертиза не би допринесла за изясняване на фактическата обстановка. В депозираното по делото заключение ясно са посочени кадрите, които имат

отношение към случилото се. Поради това, че качеството им е недостатъчно добро, че заснемащите устройства са насочени към площада, а не към ресторанта, поради голяма отдалеченост на обектите и наличието на навес и растителност пред заведението, участниците в инцидента са видими само извън покритата градина, в която се е развил конфликтът. Кадрите не предоставят картина на пространството около масите. Доколкото подсъдимият А. А. не оспорва присъствието си в градината, установяването на това коя от влизащите и излизащи фигури чия е, не би разрешило спорния въпрос какво точно се е случило вътре.

Липсва необходимост и от изследване на бухалката, за която говорят в показанията си свидетелите Е. Ж. и А. С.. Съдът е положил дължимите процесуални усилия за изясняване механизма на полученото от А. А. увреждане. Извън основната съдебно-медицинска експертиза е назначена и допълнителна. Вещото лице е прегледало цялата медицинска документация и рентгеновите снимки на подбедрицата на подсъдимия. Безспорно е установено, че са счупени и големият и малкият пищял на различна височина, спираловидно, което изключва възможността да е станало при удар. Увреждането е получено при усукване, като кракът е бил опорен и тялото се е завъртяло по надлъжната ос. След като твърдението на подсъдимия, че кракът му е счупен от удар с бухалката е категорично опровергано по експертен път, изследването на последната не е необходимо.

Извършеният доказателствен анализ също не разкрива основание за отмяна на решението. Съдът е изпълнил процесуалните си задължения да събере всички относими доказателства и доказателствени средства, да ги анализира по отделно и в съвкупност, и логично да обсъди фактическите изводи, до които те водят. При изясняване на основния спорен факт, а именно участието на А. А. в убийството, не се е задоволил да се довери безкритично на показанията на свидетелите В. А. и Р. Б., които го уличават. Сторил го е след съпоставянето им с налична по делото информация в няколко насоки: от една страна е установил достатъчно данни от различни източници в подкрепа на техните показания, а от друга категорично е отхвърлил алтернативните версии.

Касационната проверка установи, че изводът за достоверност на показанията на Б. и А. е напълно законосъобразен. Апелативният съд е съобразил, че мнозина от присъствалите, макар и да не са видели пробождането, са свидетелствали, че точно в момента, в който Б. и А. твърдят, че А. А. е намушкал В. Р., двамата действително са имали съприкосновение и подсъдимият е бил въоръжен с нож. Наличието на нож у А. А. е изяснено чрез непосредствените възприятия на Е. Ж., И. И., А. С., Е. Н. и П. М. Физически сблъсък между пострадалия и А. А. е установен чрез показанията на свидетелите Д. Д., П. М., Ц. П. и И. И. Моментът, в който И. А. е нанесъл удара с нож на Р. е безспорен, възприет е от мнозина очевидци и самият той го конкретизира в обясненията си. Съдът е анализирал показанията на И., която е видяла кръв по В. Р. по-рано, още докато Д. държал И. А., както и показанията на С. за това, че И. А. го намушкал, когато той вече бил достигнал вратата и се подпрял на нея. Така въз основа на изяснената хронология на събитията, съдът логично е достигнал до извод, че в момента, когато И. А. го е нападнал, пострадалият вече е бил ранен.

Други данни в подкрепа на показанията на В. А. и Р. Б. апелативният съд е открил в експертните заключения. Те категорично опровергават твърденията на двамата братя, че А. А. не е държал нож. По един от двата ножа, предадени от И. А. непосредствено след убийството, е открит биологичен материал от брат му. По същия нож има находка, съвпадаща с ДНК профила на В. Р.. По третия нож с пластмасова

дръжка находката съвпада с профилите на А. А. и на пострадалия. При това биологичният материал е от кръв. В хода на разпита на А. А. изрично е изяснено обстоятелството, че не е имал досег с ножовете от дома на брат си по друг повод.

Отказът да бъдат кредитирани обясненията на И. А., че сам е нанесъл и трите удара, е надлежно аргументиран. Освен с факта, че преди той да има възможност за каквото и да било стълкновение с пострадалия, защото е бил притиснат от свидетеля Д., Р. вече е бил ранен, съдът се е обосновал и с експертното заключение за локализацията на уврежданията и посоката на раневите канали. Установил е, че те са групирани по начин, който предполага различно положение на нападателя спрямо пострадалия, а очевидците са възприели бързо намушкване от непроменена позиция.

В същата насока, че пострадалият е кървял още докато е бил в близост до масите, правилно е интерпретиран и фактът, че по маратонката на А. А. е открита кръв от В. Р.. Безспорно е, че И. А. го е пробол до задния изход на градината. След този момент брат му, вече със счупен крак, включително и според собствените му обяснения, е останал във вътрешността и не се е доближавал до пострадалия. По-късно е напуснал заведението в друга посока. Логично се налага изводът, че Р. е кървял преди да се оттегли към вратата където е нападен от И. А.

С надлежен доказателствен анализ във въззивното решение е отхвърлена предложената от жалбоподателите версия свидетелите А. и Б. да прикриват собствената си вина, като уличават А. А.. Всъщност никой от подсъдимите не твърди да е видял някой от посочените свидетели да намушква пострадалия, дори напротив, И. А. поема отговорността за всичките наранявания. Освен това по никой от ножовете не е намерен биологичен материал от свидетелите.

Настоящият съдебен състав споделя мотивите на въззивния съд за наличие на по-тежко квалифициращия деянието признак и намира оплакването за неправилно приложение на материалния закон за неоснователно. В теоретичен план и двете предходни инстанции достатъчно добре са изяснили смисъла на понятието „особена жестокост“, като са се позовали и на съдебната практика. Отнесен към характеристиките му, начинът на осъществяване на конкретното престъпление действително го определя като такова по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 3 от НК.

Подсъдимите са се изявили като зли и отмъстителни, предприемайки убийството, без да са предизвикани. От фактическа страна по делото не е установено Р. да е нанасял побой на И. А. и племенника му, докато били на съседната маса в заведението. Спечкването му с тях е било оправдана реакция на неуместни реплики, изказани на висок глас, по повод на които и собственикът на ресторанта ги е приканил да напуснат. Подсъдимият И. А. е съзнавал, че се намира под влияние на значително количество алкохол. Както вече е изтъкнал апелативният съд, при личности с правилно изградена ценностна система, забележката за непристойното им поведение в публично заведение би следвало да предизвика съвсем различни чувства.

Извършителите са проявили жестокост спрямо жертвата, като са я умъртвили с ненужна ярост и ожесточеност. Подсъдимият А. А. причинил на Р. и второ нараняване, въпреки че от локализацията и дълбочината на проникване на острието при първото му е било ясно, че е смъртоносно. Пробол го е отново, при това също смъртоносно. От своя страна брат му И. А. е нападнал пострадалия, независимо че е било видно, че е сериозно ранен и търси опора, за да се задържи прав. Силата на удара и мястото на увреждането обективират непоколебимото му решение да причини болезнена смърт.

Обстановката, в която е извършено убийството, категорично характеризира подсъдимите като прекомерно жестоки личности. Трите смъртоносни наранявания са причинени на В. Р. пред децата му, пред жената, с която живее и пред други хора. Смъртта му е настъпила пред тях. Гледката на агонизиращия и обилно кървящ близък човек, паниката и отчаяните безуспешни опити за реанимирането му, са причинили неимоверен стрес и болка на множеството присъствали. Извършителите са съзнавали дълбоките психически травми, които нанасят на семейството, и в този смисъл са проявили садизъм не само спрямо жертвата, но и към нейните близки.

Касационната проверка за неправилно приложение на закона установи нарушение на чл. 38а, ал. 2 от НК, което е довело до явна несправедливост на наложеното наказание. Нормативното изискване за изключителна тежест предполага обществената опасност на деянието и деца отчетливо да превишават обичайните при престъпления от този вид, но конкретния случай не е такъв. Отегчаващите обстоятелства не са прекомерни и многобройни, броят на по-тежко квалифициращите признаци е минимален, броят на съучастниците – също. Безспорен е превесът на отегчаващи обстоятелства, но неправилно е възприета пълна липса на смекчаващи такива. За подсъдимия И. А. смекчаващи обстоятелства са осъзнатото негативно отношение към извършеното и оказаното съдействие на разследването чрез доброволно предаване на веществените доказателства, послужили като средство на престъплението. Резултатите от тяхното експертното изследване са се оказали решаващи за установяване на участието на втория подсъдим. Становището на въззивния съд, че И. А. не е проявил самокритичност, не може да бъде споделено. Вярно е, че е позвънил на тел. 112, защото се е страхувал от саморазправа, но наред с това е демонстрирал и разкаяние. В мотивите на решението репликите му са интерпретирани едностранчиво. Пренебрегнати са изявленията му, че е направил грешка, че не е искал да посяга на човешки живот, че е действал от уплаха, а не нарочно. Подсъдимият е изказал съжаление за случилото се и в съдебно заседание.

В полза на подсъдимия А. А. следва да се цени чистото съдебно минало, както и това, че не е инициатор на престъплението, а е действал с убеждението, че помага на по-малкия си брат да отмъсти за проявена спрямо него несправедливост.

Решението на подсъдимите да извършат убийството на публично място, пред много хора, включително и деца, е оценено като проява на особена жестокост и е основание за възприемане на по-тежката квалификация, поради което не следва да се отчита повторно при индивидуализацията на наказанието.

Правилно самопризнанието на И. А. не е отчетено като смекчаващо обстоятелство. То би било такова ако кореспондира на обективната истина и допринася за нейното разкриване. В конкретния случай установените по делото факти се различават в значителна степен от съобщеното от подсъдимия, освен това значителна част от съществените обстоятелства, включени в предмета на доказване са станали известни на разследващите органи с помощта на други доказателства и доказателствени средства.

Като отегчаващи обстоятелства за двамата подсъдими по делото правилно са установени негативните им характеристики по местоживеене – нямат постоянна и легална трудова ангажираност, злоупотребяват с алкохол и проявяват агресия. Съществено отегчаващо обстоятелство е и наличието на предумисъл, доколкото няма повдигнато обвинение по т. 9 на чл. 116, ал. 1 от НК. След като е напуснал заведението с племенника си и се е прибрал в дома си, И. А. е имал достатъчно време в сравнително спокойна обстановка да обмисли дали да предприеме отмъщение и

какво. Обсъдил е намеренията си с брат си по телефона, който също е имал възможност да осмисли добре ситуацията и да прецени дали да откликне. От своя страна А. е организирано участието си като потърсил транспорт до съседното село и извикал зет си за подкрепа, а последният дори е носел дървен прът. Не са бързали, по пътя са спирани в друго заведение. И. А. търпеливо е изчакал на площада брат си А., след което са си разпределили предварително осигурените ножове. Индивидуално отегчаващо обстоятелство за И. А. е обремененото му съдебно минало, а за А. А. – водещата роля при нападението над пострадалия.

С оглед установената липса на изключителност, ВКС прецени, че наложените наказания „доживотен затвор“ следва да бъдат заменени с лишаване от свобода. Деянието е осъществено при една и съща форма на съучастие, обществената опасност на двамата извършители и отчетените данни от значение за индивидуализацията на наказанията им са сходни, поради което срокът на лишаване от свобода следва да е еднакъв за тях. Явният превес на отегчаващи обстоятелства налага да е близък до минималния, а именно – деветнадесет години за И. А. и деветнадесет години за А. А..

Промяната на вида на наказанията предпоставя изменение на първоначалния режим на изтърпяване, като на основание чл. 57, ал. 1, т. 2, б. „а“ от ЗИНЗС, той следва да бъде „строг“.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал. 2, т. 1 и ал. 1, т. 1 от НПК, Върховният касационен съд, второ наказателно отделение,

Р Е Ш И:

Изменя решение № 104 от 25.07.24 г. по ВНОХД № 159/2024 г. на Апелативен съд – гр. Велико Търново, като вместо „доживотен затвор“ при „специален“ режим, налага на всеки един от подсъдимите И. Р. А. и А. Р. А. наказание „лишаване от свобода“ за срок от деветнадесет години при първоначален „строг“ режим на изтърпяване.

Оставя в сила решението в останалата му част.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.